

Տարեկան գինը 10 ռուբլի է, կես տարվանը 6 ռուբլի:
Առանձին համարները 7 կոպեկով:

Թիֆլիսում գրվում են միմյանի խմբագրատան մէջ:
Մեր հասցեն. Тифлисть. Редакция «Мшакъ».
կամ Tiflis. Rédaction «Mschak».

Խմբագրությունը բաց է առաւօտեան 10—2 ժամ
(Բացի կիրակի և առաջ օրերից):

Յայտարարությունը ընդունվում է ամեն լիզուով:
Յայտարարությունների համար վճարում են
խրաբանչիւր բառին 2 կոպեկ:

ՆԵՐԿԱՅ 1888 ԹԻՒՆ

„ՄՇԱԿ“

ԴՐԱՎԱՆԵՐՆԵՐ ԵՒ ՔՆՆԱՔԱՆԵՐ ԼՐԱԴԻՐ

Հրատարակվում է Թիֆլիսում, նոյն ղեկավար և նոյն պրոդյուսերով: Մենք կը ստանանք սեփական
ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐԻ:
«ՄՇԱԿ» տարեկան գինը 10 ռուբլի է, կես տարվանը 6 ռուբլի:
Գրվել «ՄՇԱԿ» կարելի է ԽՐԱՎԱՆԵՐՆԵՐ (Խրատարարական և խրատարարական փողոցների ան-
կիւնում, Թամարի խմբագրատան մէջ):
Կայտարարութեան ուրիշ քաղաքները «ՄՇԱԿ» գրվելու համար պէտք է դիմել հետևեալ հաս-
ցեով. ТИФЛИСЪ, Редакция газеты «МШАКЪ», իսկ արտասահմանից. Tiflis, Rédaction du jour-
nal arménien «MSCHAK».

Խմբագիր-հրատարակող ԳԻՐԻՎՈՐ ԱՐԴՐՈՒՆԻ

ԲՈՎԱՆԴԱՎՈՐԹԻՒՆ

ՆԵՐԿԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ. Մի քանի նկատողու-
թիւններ. Նամակ վերին-Վրացիացի. Նամակ Ա-
խալցիացի. Ներքին լուրեր.—ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒ-
ԹԻՒՆ. Նամակ Ամերիկացի. Արտաքին լուրեր.—
ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ.—ՊԱՏԱՍԽԱՆՆԵՐ.—ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒ-
ԹԻՒՆՆԵՐ.—ԲԱՆԱՍԽԱՎԱՆ. Նամակ Թիֆլիս-
ից.

ՆԵՐԿԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՄԻ ՔԱՆԻ ՆԿԱՏՈՂՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Վիշնայից ստացած «Հանդէս Ամսօրնայի»
վերջին յունվարի տետրակի մէջ «Ռուսաստանի
գրականութեան» վերնագրի տակ մի քանի նկա-
տողութիւններ կան մեր աշխարհաբար—գրական
լեզուի մասին: Բաժանելով աշխարհաբար լեզուն
երկու ճիւղի, այն է արևմտեան և արևելեան,
կամ սովորական խօսքով՝ թիւրքահայերի և ռու-
սահայերի բարբառների, յիշեալ ամսագիրը այն

միտքն է յայտնում, որ թիւրքահայերի գրականա-
գէտները դեռ ներկայ դարու առաջին քառորդի
մէջ աշխատում էին հիմնել մի հաստատուն
աշխարհաբար լեզու, մինչդեռ ռուսահայերի մէջ
այդ շարժումը սկսված է միայն երկրորդ քառոր-
դից, և որ այն ժամանակ, երբ արդէն թիւրքա-
հայերը հաստատուն աշխարհաբար ունէին,
ռուսահայերը չունէին նոյն իսկ այն հաստատո-
ւած աշխարհաբար լեզու: Թողնելով մի կողմ այն նը-
շանակութիւնը, որ ունեն մեր աշխարհաբար լեզ-
ւի համար Այստեան վարդապետը, Ս. Նազա-
րեան, խաչատուր Աբովյան, և Միքայէլ Նալ-
բանդեան, որոնց վրա ակնարկութիւն կայ ամ-
սագրի յօդուքի մէջ, չենք կարող կրկին անդամ-
ջը չելսել այն սխալ հայեացքի վրա, որով վա-
րակված են ոչ թէ միայն Պոլսի հայ գրականա-
գէտները, այլ և Վիշնայի և Վենետիկի Միսի-
թարեանները, որոնք միջոց ունեն աւելի քան
նախադրանք և ավելի քան մի քանի անգամ
աշխարհիկ լեզուի առաջ դալու, զարգացման և ամ-
ման հարցը:

Մենք միանգամայն համաձայն ենք այն կէտի

հետ, որ ինչպէս թիւրքահայերի աշխարհաբարը
ճնշված է թուրքերէն և ֆրանսերէն լեզուների
ազդեցութեան տակ, այնպէս էլ ռուսահայերի
աշխարհաբարը ազատ չէ ռուս լեզուի ազդեցու-
թիւնից: Այդ երկուքը, որը ինքն ըստ ինքեան
գուցէ ուրախակ էլ չէ լեզուի ինքնուրոյն դար-
գացման տեսակետից, ունի իր աւելի ծանրակշիւ
պատճառները, և կապված է երկու, այսպէս ա-
սած կուտուրական և քաղաքական պայմանների
հետ, և լեզուի այդ վիճակի դէմ կուրծք այնքան էլ
հեշտ չէ, ինչպէս կարծում են թիւրքահայերի մէջ
իրանց աշխարհիկ լեզուի պաշտպան կարծող դը-
րողները: Մեզ յայտնի է, թէ ընդհանրապէս ինչ-
կա՞ր ծիւղ ունեն այդ դրողները մեր արևմտեան
և արևելեան աշխարհիկ բարբառների մասին, և
տարաբաղդաբար, այդ կարծիքը այնքան
միակողմանի է, և այնպիսի սխալ ընթացք ունի,
որ ոչ թէ միայն չի նպաստի թիւրքահայերի
աշխարհիկ բարբառի կանոնաւորվելուն, այլ աւե-
լի կը խճճի նրան, ինչպէս այդ պիտի արդէն նը-
կատվում է Վիշնայի դեռ սրանից յետոյ տարի
առաջ ունէինք հաստատուն աշխարհաբար լե-
զուն—ասում են թիւրքահայերի դրողները, և
Միսիթարեանները: Շատ լաւ: Բայց ինչպէս եղաւ,
որ ամբողջ յետոյ տարի անցնելուց յետոյ, ձեռ-
նարկում ոչ թէ միայն աւելի է հաստատուն
չեղաւ, այլ և հէնց այժմ չէ ներկայացնում մի
փոքր ինչ կանոնաւոր լեզու: Վերջերք թիւրքա-
հայոց ինքնուրոյն գրականութիւնը, թարգմանու-
թիւնը, լրագիրները և դուրս կը համոզվէր, որ այդ
բոլորի մէջ միանգամայն խեղդված է ժողո-
վը ինչպէս և ինչպէս էլ ինչպէս տարրը, և դրա փոխա-
րէն տիրապետում է դրա բառը, և այն էլ ոչ
թէ հայոց դրա բառը, այլ ֆրանսիական
և թիւրքական լեզուների ազդեցութեան տակ
խեղդված գրաբառ, եթէ միայն կարելի է դրա
բառ անուշը տալ դրան:

Ռուսահայերի այժմեան աշխարհաբարը մի ո-
րոշ ուղղութիւն ունի. նա ձգտում է բացառա-
պէս ժողովրդական տարրի վրա հիմնվել, և մի և
նոյն ժամանակ հաւատարմութիւն հայոց լեզուի

հին գրաբառի ոգուն և տառագրութեանը:

Եւ այդպիսի որոշ ընթացք ունենալով, ռուսա-
հայերի աշխարհիկ լեզուն իրաւունք ունի սպա-
սելու, որ նրա կանոնաւորվելու գործը անարգել
առաջ կը գնայ, և մօտիկ ապագայում մենք ան-
կասկած կունենանք բառական կոկիկ աշխարհա-
բար: Վերջերք ռուսահայերի մէջ լայն տեսած
գրքերը և պարբերական հրատարակութիւնները,
և դուրս կը համոզվէր այդ ճանապարհի մէջ,
դուրս կը համոզվէր, որ խաչատուր Աբովյանի,
«Հիւսիսափայլի», Միքայէլ Նալբանդեանի ժամա-
ակ գործածված լեզուի, և մեր այժմեան լեզուի
մէջ, որը գործ են ածում մեր այժմեան գրողնե-
րը, շատ մեծ տարբերութիւն կայ: Մեր այժմեան
դպրոցների մէջ աշխարհիկ լեզուն կատարեալ
քաղաքացիութիւն է ստացել և այդ դպրոցնե-
րում գործ դրվող ամեն տեսակ դասագրքերը ար-
դէն բառական ապացոյց են նրա զարգացման
Բայց փորձեցէ՛ք թերթիկ թիւրքահայ գրականութիւնը,
կարդացէ՛ք Գուրեանի, Պէշիքթաշեանի, և նոյն իսկ
Ներսիսի և Տիւսարի հեղինակութիւնները, թերթե-
ցէ՛ք Մամուրեանի, Զիլիկարեանի, Խիթիսեանի
և թարգմանութիւնները, վերջապէս կարդացէ՛ք Պոլ-
սի հայ լրագրութեան մէջ նոյն իսկ յայտնի դը-
րողներին և Միսիթարեանների աշխատութիւննե-
րը,—դուրս կը հասկանաք, թէ ինչպէս այժմ
էլ արևմտեան հայոց գրականութեան մէջ չէ
անյետանում այն միտքը, որ կարելի է և պէտք է
գրել գրաբառ լեզուով, որ ժողովրդական տարրը
չը պէտք է մտնի լեզուի մէջ, որ աշխարհաբար
ոչինչ յուսալի ապագայ չունի, որ աշխարհաբա-
րը պէտք է բոլորի գրաբառով, և այն էլ աշխարհ-
իկ լեզուն:

Այդպիսի կարծիքների դեկլարութեան տակ
գտնվելով արևմտեան աշխարհաբար, ի հարկէ
շատ էլ առաջ չէր կարող գնալ, և հէնց այդ
կարծիքների մէջ պէտք է որոնել այն դադարն ի-
նչ, թէ ինչպէս նոյն իսկ կէս դար անցնելուց յե-
տոյ թիւրքահայերի աշխարհիկ լեզուն աւելի
ստոր դրութեան մէջ է գտնվում: Ըստ թէ ռուսա-
հայերի համեմատաբար աւելի նորածին աշխար-
հիկ լեզուն:

ԲԱՆԱՍԽԱՎԱՆ

ՆԱՍԱԿ ԹԻՒՐԻՍԱՅԻՑ

Կ. Պոլսի, 3 յունվարի

Կաղանդի նուէրնիս եղաւ ֆաղաքական յողովոյ
վաւերացումը կառավարութեան կողմէն: Դեկ-
տեմբեր 28-ին ի Պատրիարքարանից գումարուէին
կրօն. և ֆաղաքական յողովներն և կորոչէին, որ
Պատրիարքը թաքւիւր մը գրելով առ նախա-
րարն դատական գործոց, ստիպողական կերպով
խնդրէ ֆաղ. յողովոյ վաւերացումը: Նոյն օրը
Պատրիարքը կը գրէր այդ թաքւիւր, վերադա-
նալով իւր հրաժարական. դեկտեմբերի 30, չո-
րեքշաբթի օր, ձեւովէ՛ք փաշա կը խրկէր վաւե-
րացման օրոյ յոյժ յոյժ լինելու, հինգշաբթի դեկտ.
31, «Արևելք» կը հաղորդէր այդ լուրն, ժողո-
վուրդը դո՛ւրս կը մնար, վասն զի վերջապէս կունե-
նայինք կանոնաւոր կերպով ազգային իշխանու-
թիւն մը:

Մեր ազգային գործերու աւելի մօտէն տեղե-
կութիւն մը կրնայ միայն ձեռք գաղափար մը
տալ թէ ինչ կը նշանակէ ֆաղաքական յողով
չունենալ: Գրեթէ ամեն գործողութիւն կը դադ-
րի: Փոքր ու մեծ, երկրորդական թէ կենսական
խնդիրներ կը յուզուին, դատաւանդներ կարեւոր
հարցեր կը տեղան ի Պատրիարքարան. ոչ կրօ-
նական յողով, ոչ Պատրիարք առանձին ոչինչ
կրնան ընել, միայն այս երեք իշխանութեանց
միացումը կը կազմէ ազգային գործադիր իշխա-
նութիւնն, որ կը կոչուի Թիւրքիոյ Հայոց Ազգային
կենտրոնական վարչութիւն:

Առաջին անգամն է, որ ֆաղաքական յողովոյ

մը վաւերացումն այսքան կերկրարի և այդ ինչպէս
ըսած ենք, արդէն բուն իսկ հայ երեսփոխաննե-
րու մեղքն է: Ջանացին ունաք այստեղ արդա-
րացնել այդ մեղքն ըսելով թէ՛ «կառավարու-
թիւնը երկրին կառավարութիւնն է, մեր Սահմա-
նադրութիւնը կառավարութեան մէջ օրէնքն է,
երբ այդ օրէնքին դէմ դեղծում կայ, պարտաւոր
ենք դիմել նոյն իսկ կառավարութեան»: Այս ա-
ռարկութիւնը դուցէ տրամաբանական երևի, սա-
կայն մեր քաղաքականութիւնն եղած է միշտ մեր
գործերն մեր մէջ կարգադրել, ըստ բաւարարին
անկախ կերպով, և երբեք հակառակ չը շարժե-
լով կառավարութեան շահուց, առիթ չընծայել
նմա մեր Սահմանադրութեան վրայ հոկել. արդ-
անոնք, որ ներքին խնդրոյ մը համար, աւելի
կամ նուազ քուէներու խնդրոյ մը համար կուզեն
Պատրիարքը, Ազգ. յողովը իւր օրինադանց նկա-
տել տալ և կառավարութեան միջամտութիւնը
հրաւիրել մեր գործոց մէջ, միթէ կրնան նկատուիլ
ազգային բարիքն ուղղող հայեր: Իրենք ալ կը զգային,
կառավարութեան այդ դիմողներն, թէ ողջան
վատ գործ մը կընեն այն պարագային որ և ոչ իսկ
համարձակեցան, ոչ մին անոնցմէ համարձա-
կեցաւ, իւր անունը յայտնել. եթէ այդքան օ-
րինաւոր էր իրենց գործն, էր այդքան գաղափար-
դի գործել: Ոչ ոք համարձակեցաւ պաշտպանու-
թեան տող մը գրել Պոլսոյ թերթի մը մէջ այս
սկերիսներու համար: Եւ այդ սկերիսներն այսօր
ամօթահար և խայտառակեալ են, վասն զի, հա-
կառակ իրենց փափաքանայ և շահախնդրու-
թեան, կառավարութիւնը ըստ ըստ և ուրիշ
տարիներու աւանդութեանց վաւերացուց մեր նոր-
ընտիր ֆաղաքական յողովը, որոյ պաշտօնավա-
րութիւնը կը տնէ երկու տարի:

Նոր ֆաղաքական յողովը կը բաղկանայ ըստ
օրինի սասն և չորս անդամներէ: Այդ յողովը

իր մէջ կը պարունակէ զանազան դասերու ներ-
կայացուցիչներ: Այսպէս կը տեսնենք ոսկերիչ
մը դատաւորի մը ջրով, վաճառական մը արտա-
քին գործոց նախարարութեան պաշտօնէի մը
հետ, տեղական սեղանաւոր մը եւրօպական մեծ
պանքայի մը գլխաւոր պաշտօնէի մը հետ. ի
հարկէ, ամեն դատաւորի ներկայացուցիչներ չեն
կրնար միասին գտնուիլ: Գլխաւոր պալատա-
թիւնն այն է, որ Հայաստանի գլխաւոր քաղաք-
ներէն Պոլսի գտնուող ոչ ոք կը գտնուի նորըն-
տիր ֆաղաքական յողովոյ մէջ:
Փաղ. յողովոյ ատենապետ է Սիմոն պէյ Մազ-
սուտեան, որոյ անունը քիչ թէ շատ ծանօթ լի-
նելու է ձեռք, վասն զի 1884 թուականին դար-
ձեալ ֆաղ. յողովոյ ատենապետ էր և մեծ դեր
կատարեց Ներսէս Պատրիարքի կաթողիկոսական
ընտրութեան մէջ: Այդ խնդրոյ մէջ Սիմոն պէյի
հետեւած քաղաքականութիւնն այն արևելեան
քաղաքականութիւնն էր, որոյ
գաղափարաց չեն կարող թափանցել մերիներու
նման մտքերն: Տեղը չէ պատմելու, երկու բառով
ամփոփեմ. Սիմոն պէյ Մազսուտ մեծապէս փա-
փազեցաւ և աշխատեցաւ, որ Ներսէս Պատրիարք
կաթողիկոս ընտրուի. նաև մեծապէս նպաստեց
Ներսէս Պատրիարքի կաթողիկոսական հրաժար-
ներուն:

Ամբիւայի մը զաւակ է, համալաւոր Մազսուտ
ամբիւայի զաւակը, ինքն ու եղբայրը միասին են
և կը համակրուին Պոլսոյ առաջնակարգ հարուստ-
ներէն: Հին ամբիւայներուն տունները կործանեցան,
միայն մէկ երկու կանգուն մնացին, որոց մէջն է
Մազսուտեան տունը: Սեղանաւորական պատուա-
ւոր տուն մը ունին և կը զբաղին գանձային
գործողութիւններով:

Սիմոն պէյ Մազսուտ պետական ծառայութեան
մէջ չէ. կառավարութեան կողմէն թոշակ չըն-

դունել. բայց այնքան սեւտ յարաբերութիւններ
ունի նախարարաց հետ, արեւուն պարստան
բարձրագոյն պատմութեան հետ, և կայսր մասնա-
ւոր ուշադրութիւնն ալ գրաւած, որ կրնայ նկա-
տուիլ իւր պետական անձ մը, բայց կատարեալ-
պէս անկախ:
Սիմոն պէյ Մազսուտեան երիտասարդ կրնայ
համարուիլ, թէպէտ մի քանի անգամներ, տասն
և վեց տարուան մէջ, ֆաղաքական յողովոյ գլու-
խն անցած է: Համակրելի դիմօք անձնաւորու-
թիւն մ'է, գուարթ ընդհանրապէս և լուրջ, զին-
քըն մտնէ ճանչցողները կրնան ըսել թէ սկեպ-
տիկեան ազգային գործոց մէջ—ինչ որ արդեւ մը
չէ թէ միշտ նեղ պարագաներու մէջ իրեն կը դի-
մէ ազգը. ոչ ազգն, ոչ Ազգային յողովը ըմբոստ
չեն գտնուիլ Սիմոն պէյ Մազսուտի, այնպէս որ
այն ամեն խնդիրներն, որք ուրիշի մը ձեռք չը
պիտի լուծուին, Սիմոն պէյի ձեռք կը լուծուին,
և ազգը չը տրանջար: Օրինակ Նրուսաղէմի պար-
տուց համար զինուորական տրոյց յաւելումը, որ
գլխաւորաբար Սիմոն պէյի գործն է 84 թուակա-
նին, երեք-չորս հարիւր հազար ռուպլի հաւաքուե-
ցաւ մեր խեղճ հայաստանցի և ուրիշ դաւառացի
եղբայրներէ, հազիւ թէ երեսուն-քառասուն հա-
զար ռուպլին եկաւ մեր ձեռքն: Եթէ ուրիշ անձի
մը նախաձեռնութեամբ կատարուէր այս կարգա-
դրութիւնն, շատ տարիներ այլ ևս անոր անունը
չը պիտի տար ազգն, այլ սակայն ամեն ինչ նե-
րելի է Սիմոն պէյի:

Ազգային յողովն միշտ իրեն հուր եղած է Սի-
մոն պէյ Նրուսեան էֆենդիի ոչ կորովն ունի, ոչ
օրէնսդատական հմտութիւնը, և ոչ վարչական
գաղափարներն, սակայն յողովոյ մէջ հանդարտ
է, մեղմ, քաղցրաբարոյ, ոչ խոնարհ, ոչ գոռոզ,
այնպէս որ յողովը շուրաւ կը մնայ, և ինչ որ

Յանկալի է, որ գէթ այժմ թիւրքահայ գրողները ուշադրութեան առնելին աշխարհիկ լեզուի զարգացման այդ փոքրիկ դադանիքը, ապա թէ ոչ արևմտեան աշխարհաբար զգուշութիւնը կարողանայ աճել և զարգանալ այն զարգացողներով, որոնք, «ի պաշտպանութիւն արդի հայկական լեզուի», դուրս են բխում Պոլսի դրողների զիւրաթեք զրիչների տակից...

Խ. Մ.

ՆԱՄԱԿ ՎԵՐԻՆ-ԱՊՐԻԼԻՍԻՑ

Յունիարի 7-ին

Ներկայ 1888 թիւի Արդուիսի փոստատունը, որ մինչև այժմ պահուում էր ազուկեցիներու հաշուով, արդէն անցնում է կառավարութեան ձեռքը: Առաջ խօսուում էր, որ այստեղի փոստատան կից կը շինվի նոյնպէս և հեռագրատուն, երբ որ փոստատունը կառավարութեան ձեռքը անցնի: Այժմ երբ այդ իրագործվեց, այժմ է յուսալ, որ շուտով հեռագրատուն ևս կունենանք: Ներկայումս մեր Ազուիսը իր շրջակայ գիւղերով շատ դուր է մեր Ազուիսին և շրջակայ գիւղերին: Մի քանի ամիս առաջ այստեղի փոստատունը հրաման ստացաւ, որ բոլոր կապողները (посылки), որոնք Ազուիսի սից ճանապարհվելու են ուրիշ տեղեր, նախօրէն ներկայացվեն Օրդուբաթի մարտատան վարչութեան. այդ պատճառով էլ ներկայումս Ազուիսի փոստատունը չէ ընդունում ոչ մի կապող, որ իր վրա մարտատան կից չէ կրում: Այս կարգադրութեան զօրութեամբ ազուկեցիք և շրջակայ գիւղացիք, որոնք թէ իրանց նամակները և թէ կապողները միշտ Ազուիսի փոստով են ուղարկում և ստանում, այժմ ստիպված են իրանց կապողները տանել Օրդուբաթի ներկայացնել մարտատան վարչութեան և կրկին յետ բերել Ազուիս, այստեղի փոստատունը ձգելու. իսկ շատ անգամ էլ գիւղացիք այդ անյարմարութեան պատճառով հրաժարվում են իրանց ապրանքը փոստով ուղարկելուն: Ազուիսից իրանց կապողները Օրդուբաթի տանելով կարող են հէնց այնտեղի փոստատունը ձգել, բայց բանը այս է, որ այն ժամանակ այստեղի փոստատունը կը վնասվի և բացի այդ, այն ժամանակ հարց է ծագում. ինչի

համար է Ազուիսի փոստատունը, երբ մենք պէտք է աւելորդ ծախսեր անելով մեր ապրանքը ուրիշ տեղի փոստատանը յանձնենք: Այս անյարմարութիւնը փոստի արդիւններին էլ վնասում է, ուստի և հարկաւոր է անշուշտ առանձին ուշադրութիւն դարձնել այդ հանգամանքի վրա: Առաջ խօսուում էր այստեղ, որ իբր թէ մտադրութիւն կայ յիշեալ անյարմարութիւնը հեռացնելու համար նշանակել Օրդուբաթի մարտատան ծառայողներին մէկին, որ չաբաթը երկու անգամ, փոստի օրերին, զայ Ազուիս և փոստով ուղարկելի կապողները քննէ ու կնքէ, բայց մինչև այժմ դեռ այդպիսի կարգադրութիւն չէ եղել:

Գեղեցիների 31-ին այստեղի օրերորդաց ուսումնարանում կայացաւ մանկական երեկոյ և տոնածառ. ուսումնարանի մանկաների համար Ներկայ էին նոյնպէս և ծնողները: Այս բանում պէտք է չնորհալով լինել ուսումնարանի մի հոգաբարձուից և ուսուցչական խմբից, որոնք աշխատել էին մանկական երեկոյ աւելի զուարճալի դարձնել, միայն զփայլաւոր տեղի սաստիկ փոքրութիւնը մեծ անյարմարութիւն առաջ բերեց: Տօնածառը, թիֆլիսից բերել տուած մանկական խաղալիքներով, զեղեցիկ կերպով դարձրւած էր: Մանուկներին թղթեայ քաղցնեցով զանազան տեսակ մրգեղէններ բաժանվեցան: Երեսնորեքին հիւրասիրեցին թէյով: Վերջում եղան պարեր և երգեցողութիւն: Ծնողները շատ սիրով վերաբերվեցան տոնածառին, որ Ազուիսում երկրորդ անգամ է միայն սարգելում:

ՆԱՄԱԿ ԱՍՏԱՆԻՍԻՑ

Յունիարի 8-ին

Աշնանային գեղեցիկ օրերին յաջորդեց ձմրան ցուրտը և բուքը: Սահմանները կատարում են աշտուղութեամբ իրանց դերերը: Ինչպէս խիստ չորը, նոյնպէս և ցուրտը ներգործում են մեր թոյլ ջրերի վրա, ուստի աւելի հանգիստ վայելելու համար ենթարկվում ենք Մորիէիսի աղբեղութեանը. —քնում ենք թէ ցերեկը վառարանի մօտ և թէ գիշերը տաք անկողնում: Այո, անուշ նինջը յաղթել է մեզ և մենք չենք տեսնում լոյս աշխարհում կատարվածները. չենք նկատում և չենք հեհնաբարբրելում անքուն մեզ նման արարածներին կեանքով:

Եկեղեցում քարոզում է հայր ձերմակեան, նկարագրում է զէյթունցիների տխուր վիճակը:

Նա ըսէ, զայն կընէ: Նորեան էֆէնդի օրով ամեն ատեն փոփոխվեց եղած Ազուի ժողովոյ նիստերն, հաւանքուն հանգարտ, մի քիչ մնումս պիտի լինին այսուհետ այդ նիստերն:

Այնու պէս յօժարամիտ է երկու տարի լաւ աշխատել և արդիւնաւոր պաշտօնավարութիւն մը ունենալ: Ի սրտէ բարեմակութեամբ ենք, իրեն, մահաւանդ որ շատ ծանր կացութեան մէջ ենք և բազմաթիւ են օրուան առկա խնդիրներն:

Այնու պէս իւր բարեյօժար տրամադրութեանց աշխից ունի փաղաքական ժողովոյ ատենադպիրն Սրվանդան պ. Կարապետ, փաղաքական ժողովոյ, — և թերեւ ամբողջ թիւրքիոյ հայոց — ամենէն եռանդուն անձը:

Գեռ թարմ անախարդ մ'է պ. Սրվանդան, բայց ազգային գործոց մէջ առաջին կարգի տեղ մը գրաւած է, հազիւ թէ 30—32 տարեկան լինի և արդէն ամեն գործոց մէջն է: Պօլսոյ ամենէն մեծ դրամական հաստատութեան — Օսմանեան պանդային — գլխավոր պաշտօնակցներէ մին է և յարգուած: «Արեւելի» հիմնադիրներէն է. «Արեւելի» վարչական ժողովոյ ատենապետն է և նոյն թերթի զարգացման ջնքմ և արդիւնաւոր կերպով աշխատող: Պ. Սրվանդանի հետ շատ խնդիրներու մէջ կարելի է համակարծիք չը լինի և մինչև իսկ ուժգնապէս մարանչել նորա դէմ, բայց այժման ուղղամտութեամբ և անկեղծութեամբ կը խորհի ու կը դործէ, որ կարելի չէ նորա հետ հակառակել և նորա դէմ թշնամանալ: Մինչև ցայսօր զինքն այսպէս ճանչցած ենք: Բազմաթիւ են իւր խորհուրդներն, որոց եթէ մէկ մասն իսկ կարենայ իրականացնել փաղաքական ժողովոյ պաշտօնավարութեան միջոցին, արդէն բաւական դործ տեսած կը համարուի:

Պ. Սրվանդան կոչուած լինելով երկու տարի լինել ազգային իշխանութեան գլխավոր գեղականութիւն մին, հաւանական է, որ այս ժամանակ

հրաւիրում է օգնութեան ձեռք մեկնել անտուն անտէր, տառապեալ եղբայրներին, յանձնաժողով է ընտրվում, բայց ձմրան ցուրտը վրա հասնելով յանձնաժողովը վաղաժամ է համարում գործ շարունակելը, այլ սպասում է մի նոր և գեղեցիկ օրվան (դուցէ արեւադարձին):

Հեռաւոր գիւղերից և աւաններից ուրախութեամբ լսում ենք թէ որպիսի համերաշխութեամբ և անհնաւորութեամբ տեղական ուսուցիչներն իրանց դիւրին և նշանակութեան արժանավայել ծառայութիւն մատուցանելով, գրաւում են հասարակութիւնը թափառական ներկայացուցիչներով, զրահանակաւ երեկոյներով և այլն, իսկ մեր 20 անդամից բաղկացած ուսուցչական պերսոնալը աւելի լաւ է համարում երեկոյն կուրսերում լըրադիր կարգաւոր դնալ (իւր սեփական միջոցով լըրադիր չը ստանալու համար) և հանգիստ առնել, երկրորդ օրվայ ծանր աշխատութիւնները կատարելու համար կազմուած ներկայանալու (երկար ջրունը կազմուած է մտաւոր և ֆիզիկական ուժերով):

Մեր հոգեւորականները, ամենայն յօժարութեամբ յաճախում են եկեղեցի. վերջին տարիներումս զգալի կերպով նուազեցան նրանց եկամուտները, ուստի հարկադրված նրանք հազիւ միայն կարողանում են եկեղեցում զանաձանակ շըրջեցնել յօգուտ իրանց, իսկ աղքատների զանաձանակ դատապարտված է գաւթում ցրտի տակ ճնկելու և հազիւ է պատահում որ մի բարեպաշտ անձ վրդովէ նրա ջրունը, իսկ զրա փոխարէն, փոփոխեցում և թէ եկեղեցիում դնենք կանգնած է լինում միշտ մերկ և բոքիկ, անդամազուրկ և հիւանդ աղքատների մի լեղիւն. ով է նրանց մօտիկ տուողը, երբ կանոնաւոր վարչութիւն (աղքատների հոգաբարձութիւն) չը կայ, և այդ մասին մտածելը նոյնպէս վաղաժամ է, որովհետև ցուրտ է:

Շատերն ասում են, որ Բարեգործական ընկերութեան բաժինը կարող է իւր հոգաբարձութեան տակ առնել աղքատների խնամատարութիւնը (ինչպէս առաջ), բայց ոմանք էլ ասում են, որ նրա իրաւունքից բարձր է. իսկ ես ասում եմ, քանի որ Բարեգործ. Ընկ. տեղական բաժինը հաստատուել է մեզ և «ոչինչ անելով», ուստի և այդ պարտքից նոյնպէս պէտք է ազատ համարել. իսկ կենտրոնական վարչութեան որոշումը, թէ ըստ կանոնադրութեան զիջված փողերը պէտք է ուղարկել կենտր. վարչութեանը, բոլորովին իրաւացի է, որովհետև ըստ անտարանքին. «Կուր ոչ կարէք գործել և այլն»: Բարեմ և Բարեգործական Ընկ.

բաժինը նոյնպէս մըսում է. բայց ոչինչ, նա չոր օրերին էլ քնում էր:

Յուրտ է, չէ. կարելի դատապարտել և մեր ինքնավարութիւնը, որ նա սառնութեամբ է վերաբերվում իւր պարտականութիւններին. մինչդեռ նրանից և հաշիւ էլ պահանջող չը կայ. եթէ պահանջող էլ լինի, այդպիսիների տաք բերանը շատ հեշտութեամբ կարելի է սառեցնել զանազան միջոցներով:

Յուրտ չէ միայն կուրսերում. կանաչ ոեղանի երկրպագողները միշտ ջերմեւանդութեամբ յաճախում են իրանց ուստատեղին Պարահանդէսների մրցանակը տրված է «զինուորական սօբանախան», իսկ թղթախաղի պատերազմը տանում է քաղաքային կուրսը: Վայ կրուօփի գլխին, որի անուշը միայն կայ, իսկ ինքը փոխադրվեցաւ անյայտութեան աշխարհը:

Յուրտ է, ցուրտ. թող հանգիստ առնեն մեր մշակները, արհեստագործները և վաճառականները, մինչև բնութիւնը գիշայ մեզ վրա և իւր վայելու աղբակը ծագէ երկնքում, ջերմացնէ երկիրը, պարարտացնէ բուսականութիւնը. դուցէ այն ժամանակ արթնանանք և շունչ քաշենք: Վայ մեր օրին, երբ բնութիւնն իւր պարտքը կատարելուց յետոյ էլ մենք դատապարտված մնանք անտարբերութեան և անզգայութեան:

Ա. Ա.

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

«Новое Время» լրագրում կարդում ենք, «Յունիարի 4-ին, 73 տարեկան հասակում կնքեց իւր մահկանացուն Պետերբուրգի հայոց ս. Եկատերինէ եկեղեցւում աւագ քահանայ Յովհաննէս Պողոսեանց: Հանգուցեալը ապրտել էր իւր ուսումը Ասորիսխանի հոգևոր սեմինարիայում: Երիտասարդական հասակում հանգուցեալի հանգամանքները այնպէս տխուր կերպով էին դասաւորվել որ նա, փորձանակ հոգևոր աղաղէմիւս, ստիպված էր տիրացութիւն անել Մօսկվայի հայոց եկեղեցւում: Այնտեղ նա երկար չը մնաց և շուտով նոյն պաշտօնով փոխադրվեցաւ Պետերբուրգի ս. Եկատերինէ եկեղեցւում: 1872 թուին հայր Պողոսեանց քահանայ ձեռնադրվեցաւ, իսկ 1882 թիւն ս. Եկատերինէ եկեղեցւում աւագ քահանայի կոչումն ստացաւ»:

ՎԵՐԻՆ-ԱՊՐԻԼԻՍԻՑ մեզ դրում են: «Այս կողմերում մինչև գեղեցիկների 25 հիւանդի եղանակն

դով և անհամբերութեամբ կը սպասէ ժողովուրդը թէ ինչ պիտի լինի:

Պ. Սարգեան, Միացեալ-ընկերութեանց զըպրոցներու տեսուչն, որ քաղաքում էր, հրաման ընդունած է վերադառնալ քաղաքային ի Պօլսու Պ. Սարգեանի հայրն զիմելով Շահպաղ էֆէնդիի, խնդրած է որ աղաչէ ուր որ անկէ և տղան ազատէ. վասն զի ու է մեղք մը չը կար այդ տըղուն վրայ, այլ պարզապէս «վարչական միջոցով» քաղաքացւոյ Շահպաղ էֆէնդիի այդ խնդիրն կատարած է. Պ. Սարգեան պիտի անցնէ այստեղ մի նոր հարցաքննութիւն և յետ այնորիկ — եթէ բան մը չը գտնուի — ազատ պիտի թողուի:

Իսկ Պատրիարքական խնդրոյ համար կը թողնուր ուրիշ առթիւ: Առ այժմ Գարուկիւն Պատրիարք կէս — Պատրիարք է. Երեսնան տօնի առթիւ պիտի պատարարուէ և շնորհաւորութիւններ պիտի ընդունի: Ազգ. ժողովոյ, Ազգ. վարչութեան կողմանէ պատգամաւորը պիտի ներկայանան:

Իզմիրի առաջնորդական թափուր ամբողջ համար զանազան ընտրելիներ կան: սակայն մեծ ջանքեր կը լինին որ Նար-Պէյ խորէն սրբազան առաջնորդ չընտրուի:

Իզմիրի մէջ առ այժմ խաղաղութիւն կայ. Պ. Սպարթալեանի մահը արդէն սգոյ մէջ համակած է ամբողջ ժողովուրդը: Կըսուի թէ Սպարթալեան 21/2 միլիոն ռուպլի հարստութիւն մը թողած է և բաւական կտակներ ըրած ի նպաստ ազգային հաստատութեանց: Բայց դեռ որոշ բան մը չը կայ:

Հայկակ

րաշխութեամբ կուզեն գործել այս խնդրոյ մէջ: Ի միջի այլոց կան երկու կարեւոր խնդիրներ՝ Միացեալ Ընկերութեանց խնդիրն և ձերբակալութեանց խնդիրն:

Միացեալ ընկերութիւնը կը գտնուին ծանր վիճակի մէջ. կառավարութիւնը պարզապէս կուզէ որ այդ ընկերութիւնը վերնայ մէջտեղէն և նորա զարդոցները փակուին: Փանի մը անգամ իմաց տրուեցաւ ընկերութեան թէ պէտք է որ կառավարութեան կողմանէ ընկերութիւն վաւերացուի կամ թէ ոչ զարդոցները փակուին: Պատասխան տրուեցաւ թէ ընկերութիւնը և իւր զարդոցները Պատրիարքարանի իրաւասութեան ներքե և են և քանի որ այժմ Պատրիարք չը կայ, ուրիշ պատասխան մը տալու կարելիութիւն չը կայ: Խնդիրն այստեղ մնացած է, երբ Մուշէն հեռագրի եկաւ թէ ութը օրուան մէջ կամ ընկերութիւնը պէտք է վաւերացուի: Պօլսոյ Օսմանեան կրթական նախարարութեան կողմանէ կամ պէտք է որ զըպրոցը փակուի: Խնդրուեցաւ որ պայմանաժամ մասուայ մը վերաժուի, բայց Մուշէն եկած լուրերը կը հաղորդեն թէ զըպրոցը փակուած է:

Ոչ նուազ կարեւոր է ձերբակալութեանց խնդիրն: Յանձնաժողովը մը կազմուած է արեւուն պալատան մէջ. այդ յանձնաժողովը բաղկացած է մի քանի թիւրքերէ և նախագահն է Շահպաղ էֆէնդի (այս ամառ իրաւութիւնն ընդունող հայը): Այդ Յանձնաժողովը կը քննէ վերջի ժամանակներս հրատարակուած հայերէն տեսալիւսերն, վէպերն, լրագիրներն, տեղեկանալու համար հայոց ազգային ձգտումներուն: Զերբակալեալ անձինք խիստ հարցաքննութեանց ենթարկուած են: Մինչև ցարդ ու է անօրինութիւն չէ եղած և չենք կարծեր ալ որ ծանր դէպք մը պատահի: Մի քանի յանդուհն հրատարակութիւններ արտատահմանի մէջ կատարուած չեն կրնար նկատուիլ հայոց ձգտումներու արտայայտիչ: Այսու հանդերձ երկու-

էր անուան ընտանիքի ջերմաստիճանով արեւի տակ մինչև 21 աստիճան տաքութիւն էր լինում, բայց զեկտեմբերի 24-ի զիշերը առաջին անգամ ձիւն եկաւ և եղանակը ցրտեց: Թանգութիւնը այս կողմերում շարունակվում է. ցորենի պուրը 1 ր. 40 կ. մինչև 1 ր. 60 կ. է ծախում: Ոչխարի մեր ֆունտը 8 կոպէկ արժէ:

ԲԱԳՈՒՆՆ Կարգադրական ընկերութեան խորհուրդը խնդրում է մեզ տպել հետեւեալը՝ Համաձայն Բարձրագոյն հաստատում Բազմի հայոց Կարգադրական ընկերութեան կանոնադրութեան 17 և 26-րդ յօդուածներէ՝ ներկայ յունվարի 30-ին, շաբաթ օր, երեկոյան 6 ժամին, տեղիս բաղարայնի դռնայի դռնի մէջ տեղի կ'ունենայ ընկերութեան տարեկան ընդհանուր ժողովի նիստը, ուր կը քննվեն անցեալ 1887 թուականի դրամական հաշիւները, կը քննվի ու կը հաստատուի ներկայ 1888 թուականի համար խորհրդի կազմած նախաճաշիւրը, կը վճովեն ընթացիկ գործերը և ապա կ'ընտրվեն, երեք տարի ժամանակով՝ մի նախագահ, մի դանձապահ, մի ատենադպիր և խորհրդի վեց անդամ ընկերութեան գործերը կառավարելու համար:

Չմուռնայից ստացած մեր մամուլը համակներից երևում է, որ այնտեղի հայ երիտասարդները 8 հոգի դատի են ենթարկված, մեղադրվելով զանազան հրապարակական ցոյցերի մէջ:

Ստացանք պ. Բ. Տէր-Աբրահամեանի Բոստովում հրատարակած մեծագիր «Օրացոյցը» 1888 թւի: Օրացոյցը բարկացած է 208 երեսից, և զերանցից 55 երեսը կազմում են հայերէն և ռուսերէն լեզուներով օրացոյցը, իսկ միւս մասը պարսկերէնով է իր մէջ մի քանի հետաքրքրական տեղեկութիւններ, ինչպէս են՝ հայոց կեանքի նշանաւոր դէպքերի ժամանակագրութիւնը, փոստային և հեռագրական կանոնները, քաղաքները դրոշմադատը տուրքի նոր կանոնադրութիւնը, երկաթուղային տեղեկութիւններ և այլն: «Օրացոյցը» գինը ամեն տեղի համար 50 կոպէկ է:

ԵՐԵՒԱՆԻՑ մեզ գրում են: «Յունվարի 5-ին, մի թուրք՝ Բալա-Սուլթան անունով, իր երկու ընկերներէ՝ Մաշադի Մահմադ Բեարիմ և Ալի անունով թուրքերի հետ միասին՝ քաղաքի դռնարի մօտ, առաւօտեան 8 ժամին հրացանով սպանեցին Եւգոր Թեոսեան անունով հայ երիտասարդին և Գէորգ Զարգարեանց անունով հայ փաճառականին: Զարգարեանը փախան, և զերանցից երկուսը միւս օրը միայն ձերբակալվեցան: Յունվարի 7-ին թաղեցին երկու սպանվածներին: Սպանված Զարգարեանի եղբայրը հոգեհացի փոխարէն նուրբից 50 րուբլի թեմական դպրոցին, 50 րուբլի Գայեանեան դպրոցին և 100 րուբլի էլ նորաշէն եկեղեցուն:

Աստիճանից Բոստովում եղբայրներից ստացանք 10 րուբլի, որպէս զի այդ փողով ուղարկենք «Մշակի» մի տարեկան օրինակ մի որ և է հայոց դպրոցին: Այդ փողով կուղարկենք «Մշակի» մի օրինակ Գարալանտայի դիւղի հայոց ծըխական դպրոցին:

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ՆԱՄԱԿ ԱՄԵՐԻԿԱՅԻՑ

Նիւ-Եօրկ, 15 դեկտեմբերի 1887

Վերջերս ամերիկեան ժողովրդի խօսակցութեան միակ առարկան և օրուան տաք խնդիրն էր Չիկագոյի դատաւարտեալ յեղափոխականաց ծանօթ գործը: Սոցա կախումն տեղի ունեցաւ անցեալ ամսի 11-ին, նոյն օրը բոլոր յեղափոխականաց տախի ի վրայ եղան. թէն մեծ կռիւներ և մեծ անկարգութիւնք կանխկալուէին, սակայն ամեն ինչ խաղաղութեամբ անցաւ: Չիկագոյի քանի մը փողոցներու մէջ անթիւ բաղմոթիւնք լուսնած էին յիշեալ դատաւարտեալ կախաղան բարձրացած տախան. կախաղանի վրայ մահապալաք թէն արտօնեալ էին ատենախօսութիւններ ընել, սակայն այդ ահաւոր ժամանակ ամենայն մի քանին միայն կարողացան մի քանի խօսք թողնել: Դատաւարտեալ կուսակիցք և համակրողք հազար ու մէկ զինուորներ ու ջանքեր ըրին իրենց ընկերներ:

Բուն աղետեղու համար, բայց ամեն ջանք ի դերն եկաւ, վասն զի օրէնքը նոցա գլուխները կուղէր: Թաղման հանդէսը տեղի ունեցաւ ամսի 13-ին, որը հանդիսատես եղան իբր 300,000 ժողովուրդ, որոց մէջ տխրութիւն, յուսահատութիւնք և կակիճի կատարեալ տխրութիւնք տեսնել շատ դժւար էր նոյն օր: Չը մոռնամ ըսել թէ դատաւարտեալք մին անձնապահ եղած էր, մին ներողութեան արժանացած և միւս մ'ալ արդէն մահու չէր դատաւարտուած: Կախաղաններու մէջ մէկն միայն ամերիկացի է, մնացիսք Գերմանիայէ գաղթած են:

Մամուլներու միտքը, կրտսն, թէ սկիւարայի թուղթի կը նմանի, ինչ որ գրելու լինիս հոն կ'ընայ լաւ տպուել և աղբեղութիւն ունենայ. սակայն կարգին մէջ ճշմարտութիւն մ'է, ահա հետեւեալ դէպքն ալ կուղայ մի անգամ ևս հաստատել զայս: Յեղափոխականաց պատմութիւն ձգնաթուղի դպրոցի տախերտներու ոմանց վրայ մեծ աղբեղութիւն կը թողու. սոքա անցեալները դատարան մը կը կազմեն. մին կը լինի դատաւար, ոմանք քարտուղարք և ուրիշներ ալ յանցաւորք: Դատը կը սկսի, դատաւարը յանցաւորներն մահու կը դատաւարտէ, անմեղ պղտիկներն չուան կը բերեն ու կախաղան մը կը պատրաստեն. սոցա արարք ընդ բաւականին յաջող կ'ընթանան. վերջապէս պահ մը յետոյ չորս դատաւարտեալք կախաղան կը բարձրանան, տակաւին տղայական խաղ մ'էր, բայց կախումէն վերջ կերպը փոխուած էր. կախեալք մեռնելու վրայ էին. ինչ դարհուրելի տեսարան. դուրսէն օգնողներ կը հասնեն և կախեալներն վար կառնուն չուանէն գրեթէ կիսամեռ. կըսուի թէ սոցանէ մին վտանգաւոր վիճակի մը մէջ կը գտնուի:

Դէպքեր կը պատմեն նորէն. ուրեմն ուրիշ մ'ալ չը մոռնամ, որ իր կարգին մէջ վիպասանութեան մը կը նմանի, բայց ճշմարտութիւն է: Մասաչուսէթս նահանգի Պարնետթէյսը աւանի մօտերը Սանտի հանքի ջրերուն մէջ անցեալներն ձկնորս մը մի սրուակ կը գտնէ, որն որ բանալով հետեւեալ պարտականող դրութիւն մը կը գտնէ: «Ապտ. 10-ին, 1880 — Սիւնէյ Բայթ շոգենաւին մէջ ենք, զայս կուղղեմ այն անձին, որ պիտի գտնէ սրուակս: Բէյ վէսթին 50 միլոնի չափ հեռի ենք, ժամը երեկոյան 2-ն է, ծովը ալէկոծեալ, շոգենաւն ծանրապէս մեռած է. կը վախճամ թէ բնաւ չը պիտի կրնանք տուն վերադառնալ. զայս զերուած ատեն ամեն ինչ լաւ է, մեր միակ յոյսն է նաւ մը հանդիպել և երկիր իշխել. եթէ ոչ աւան ըստ վերջացած է արդէն: Գտնալով որ այս գրութիւն պիտի կրնայ գտնուի՝ մնամ Սիւնիս Մուրֆի, նաւապետ:

Սիւնէյ Բայթ շոգենաւն յիշեալ թուին, 1888, Ֆլորաթէֆիայէն մէկնելէ վերջ, որոշեալ ժամանակին անցնելէ յետոյ, շոգենաւին տեղաք և նաւաստեաց աղբակներ յոյսերնին կտրեցին կորուսեալ շոգենաւին լուր մ'առնուելէ, բայց այսօր, 7 տարի վերջ, շուրեքու մէջէն խեղճ նաւաստեաց և նաւապետին մեռած լինելն հաղորդող սուրհանդակն եկաւ:

Ամերիկայի մէջ ժողովուրդն երկարակեաց է կըսեն. իրաւ է այս, կարծես մաթոսաղաններու բնակարան եղած է նոր աշխարհ, մասնաւորապէս Միացեալ-Նահանգներն: Սանթիճէն անուն սեւամորթ կնիկ մը վերջերս մեռաւ Նաշուելի մէջ 104 տարեկան. նոյն նահանգին ամենէ ծեր անձն էր այս, որ զօրավար ձագընի ատեն դերի մ'էր միայն: Տեղին Մարթա՝ Կէլֆըր, Սաթը Պէթէճէմ-ցի նշանաւոր ծերուկ մ'է 108 տարեկան, շատ առողջ է զեռ. ակնոց չի կրել և շատ զօրաւոր է: Ուրիշ կին մ'ալ կայ, որ կը բնակի ի փրոսփէթէ Զիշ. սա ծնած է 1778 թ. օգոս. 14-ին. իր հայրն Ուաշինթոնի ջով խոհարարութիւն ըրած է երկար ատեն, իսկ իր ամուսինն ծառայած է 1812 թ. պատերազմին մէջ: Սա կինն ալ զօրաւոր է այժմ և կը կընէ 135 ֆունտ:

Նոր տարին կը մօտենայ, Նիւ-Եօրկ կը սկսի զարդարուել. նոր տարուայ ծառերն կը սկսին պատրաստուել. փողոցներու մէջ կահաւորակներ կը պատրաստուին, խաղալիքներ և այլ նոր տաւրայ ընծաներ վաճառելու համար: Նոր տարիի ծառը անշուշտ ծանօթ է ձեր ընթերցողներուն, բայց և այնպէս քիչ ինչ տեղեկութիւններ աւելորդ չեմ սեպել յայտնող նամակաւ, նկարագրելով ամերիկեան ժողովրդին կեանքի մէկ կողմն. նոր տարուայ առթիւ:

Հ. Էկինհան

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

— Սրանից մի քանի ժամանակ առաջ Բերլինի լրագրիւնքը լուր տարածեցին, որ կոմս Անդրաշի նշանակվելու է Բերլինի աւատրիական դեսպան: Այժմ վիէննայից գրում են, որ այդ լուրը անհիմն է:

— Փարիզի դիպլոմատիական շրջաններում, ինչպէս զրում են այնտեղից, շատ դժուար և գրգռված են այն ցոյցերի առիթով, որը խաղիւսն արտայայտում է դէպի Ֆրանսիան, սկսած այն օրից, երբ միացել է դերմանա-աւտրիական դաշնակցութեանը: «Matin» լրագիրը խաղիւսն այդ անտեղի ցոյցերի դրող համարում է իշխան Բիսմարկին:

— Բերլինի մի քանի լրագիրներ նկատում են, որ պրինց Ֆերդինանդ ոչ միայն առանձին երկիւղ չէ կրում մի քանի պետութիւնների կողմից իրան ուղղած սպառնալիքներից, այլ և միանգամայն իրան ապահով դպալով բոլորական դահի վրա, ձեռք է առել ամբողջ կառավարութեան ղեկը:

— Բրիտանից հեռագրում են, որ պատերազմական միջոցառումները մտադիր է նոր փոխառութիւն պահանջել Բէլգիայի պաշտպանողական ոյժերը մեծացնելու համար:

— «Nord» լրագրի Պետերբուրգի թղթակիցը խօսելով քաղաքական այժմեան դրութեան մասին, նոյնքան անհասկանալի է համարում այն բոլոր յոյսերը, որոնք այժմ դրոյթիւն ունեն խաղաղութեան մասին, որքան անհասկանալի էր այն բոլոր երկիւղը, որը դրոյթիւն ունէր մի քանի ժամանակ առաջ՝ պատերազմի վերաբերութեամբ:

— Պոլսից հեռագրում են հետեւեալ նորութիւնը. «Ղուր կայ, որ Բ. Դուռը բոլորական դահի համար առաջարկելու է չերնօգորցի մի իշխանի: Սակայն օչինչ լուր չը կայ այն մասին, թէ արդեօք Բ. Դուռը վճռել է հեռացնել տալ պըրինց Ֆերդինանդին. «Nord» լրագիրը այն միտքն է յայտնում, որ Կոբուրգի պրինցին հեռացնելու ուղղակի Բ. Դրան գործն է:

ՄԵՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՒՄՈՒՍՏԻՆ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆՆԵՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ. 13 յունվարի: Պետերբուրգի նահանգական դատարանը, Օրուսովեան հիւանդանոցի օրդինատոր Դիւրէյսիմսիւնի գործը քննելով, որը մեղադրուած էր մի հիւանդ պառուսին հիւանդանոցը չընդունելու մէջ, որի հետեանքը հիւանդի մահն էր, վճռեց դրկել Դիւրէյսիմսիւնին առանձին իրաւունքներից և երեք տարով աքսորել Արխանգելսկի նահանգը: Մի և նոյն ժամանակ դատարանը որոշեց՝ միջնորդել որպէս զի այդ պատժի փոխարէն մեղադրեալը մէկ ամսով բանտարկվի հաուպտմանտում:

ԲԵՐԼԻՆ. 13 յունվարի: Ֆերդինանդուսում ճաշի ժամանակ իշխան Բիսմարկի հիւրերից մէկին ասեց. «Երկու կամ երեք տարիների ընթացքում չը պէտք է պատերազմի երկիւղ կրել: Այդ պիտի յոյս այս տարի կարող եմ բաւական ուրջ կերպով յայտնել: Իրաւ է, որ 1870 թուին ևս այդպէս էին մտածում, բայց հակառակն եղաւ»:

ՎԻԵՆՆԱ. 13 յունվարի: «Polit. Correspondenz» լրագրին հեղադրում են Կ. Պոլսից, թէ այն ժամանակից որ Բուրգասում ապստամբութեան փորձը անաջող վախճան ունեցաւ, ապստամբների էլի մի քանի փոքրիկ խմբեր աշխատում էին մտնել Արեւելեան Բուլղարիա. մի քանի մարդկանց դեռ թուրքերն էին բռնել. շատերը Արեւելեան Բուլղարիա մտնելու ժամանակ զինաթափ էին արված. միայն 50 մարդիկ են զերի առնված. արշաւանք գործելու պատրաստութիւնները ըստ երևութիւն, Աթէնքումն են կատարվում: Այն լուրը, թէ Զանդովին առաջարկվում է հեռանալ Թիւրքիայից, մինչև այժմ դեռ չէ հաստատվում: — «Neue Freie Presse» լրագրի Բուխարէստից ստացված տեղեկութիւնների համեմատ, Բուխարէստ վճառվիւլ ատենալ վճռեց Բուխարէստում ծնված հրէաներին օտարազգիներ համարել:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ. 13 յունվարի: «Тражѣдiи» լրագիրը հաղորդում է, որ պետական խորհրդի մէջ յուսով կը քննվի բաւարներին կեանքը ապահովելու միջոցները:

Վաղնոց պետական դրամարկներ հիմնելու հարցը: Ներքադրութիւն կայ այդ դրամարկներին մասնակցելու պարտաւորութիւնը տարածել և երկաթուղային յանձնաժողովների վրա՝ շարժական մասի ծառայողների կեանքը ապահովեցնելու վերաբերութեամբ:

ՍՕՖԻԱ. 13 յունվարի: Հաղորդում են, որ Բուլղարիի նախկին պրինցէկտ Մանուիլ ձերբակալված է, հակակառավարչական գործերի մէջ կասկածվելով:

Կ. ՊՕԼԻՍ. (Վարնայի վրայով) 13 յունվարի: Սուլթանի հրամանով, մեծ-վիզիրը հրաւրեց չորս անուանի հայեր, որպէս զի նրանք բացատրութիւն տան կառավարութեանը՝ Թիւրքիայում չորս յունիւն ունեցող հայկական գաղտնի ընկերութիւնների, Եւրոպայի հայոց ազդատուների, և հայերի դժգոհութեան պատճառների մասին: Հրաւիրված անձինքը վկայեցին, որ հայերը հաւատարիմ են Սուլթանին, և որ իրերի ներկայ դրութեան վերաբերութեամբ Բ. Դուռը ինքն է մեղաւոր, ըստ որում նա սխտեմաբար աշխատում է թուլացնել հայոց պատրիարքի իշխանութիւնը: Յիշեալ անուանի հայերը խորհուրդ տուցին Բ. Դրանը զիջանել պատրիարքի պահանջներին և վերականգնեցնել նրա արտօնութիւնները: Այդ տեսակցութիւնից յետոյ, մեծ վիզիրը հրաւրեց հայոց պատրիարքին, որը և եկաւ Բ. Դուռը: Հաւատացնում են, որ 200 հայեր են ձերբակալված, և որ իբրեւ թէ Սէր Ուայտ դիմել է Բ. Դրանը՝ հարցապնդում անելով հայկական գործերի վերաբերութեամբ: Սակայն այդ լուրը չէ հաստատվում:

ՍՕՖԻԱ. 13 յունվարի: Շատ անգամ ստացված հաղորդագրութիւնների պատճառով, որոնք տեղեկացնում են թէ Բուլղարիայում պատրաստվում են յեղափոխական նոր ցոյցեր անելու, ջրային և ցամաքային սահմանադիւղի վրա նախադրույթեան աւելի խիստ միջոցներ են ձեռք առնված:

ՓԱՐԻՉ. 13 յունվարի: Նանսիի մօտ որսորդի հետ պատահած դէպքը օչինչ հետեանք չի ունենայ. սահմանի կանոնները չեն խախտված. չը կայ նոյնպէս և մասնաւոր դժգոհութիւն:

ՊԵՏԵՐԲՈՐԳ. 14 յունվարի: Մոսկովայի համալսարանում պարագմունքները կը սկսվեն յունվարի 21-ին: Դատախօսութիւններ և գործնական պարագմունքներ սկսելու կարգը կորոշի համալսարանի իշխանութիւնը: «Journal de St. Petersburg» լրագիրը ուշադրութիւն է դարձնում այն հանգամանքի վրա, որ մի քանի օտար լրագիրներ սխտեմաբար յուզիչ լուրեր են տարածում Ռուսաստանի մասին, օրինակ «Pester Lloyd», և «Times» լրագիրները հաղորդեցին ռուսաց նոր փոխառութիւններ նախագծի մասին պատերազմական նպատակների համար, այն ինչ ֆինանսների միջոցառող պարզ յայտնեց, որ ինքն փոխառութեան կը դիմի միայն երկաթուղիներ շինելու համար, որոնք անպայման շահաւէտ են ռուսաց արդիւնաբերութեան համար, և այն էլ միայն այն դէպքում, եթէ փոխառութիւնը Ռուսաստանի համար շահաւէտ պայմաններով կը կայանայ. միւս կողմից «Kölnische Zeitung» հաղորդեց երկու յուզիչ լուր, որ կողմնակա զօրաբանակներից մէկը իբրեւ թէ հրաման է ստացել գնալ դէպի աւստրիական սահմանը և որ իբր թէ Ռուսաստանը խրդրում դրաւելու միտք ունի: Այդ երկու լուրերը փոխադրածապէս միմեանց հեղքում են, որովհետեւ եթէ Ռուսաստանը իրան վերագրեալ դիտաւորութիւններն ունենար, չէր պակասեցնի իր զօրքերի թիւը կովկասում:

ՓԱՐԻՉ. 14 յունվարի: Երէկ մի ինչ որ խելագար բանդակաւորներ աշխատում էր մտնել Նիւսեան պալատը հանրապետութեան նախագահին սպանելու համար:

ՍՕՖԻԱ. 14 յունվարի: Բուլղարիայի դրութիւնը քանի գնում է խճճվում է: Սօֆիայի և Ֆիլիպօպոլի մէջ գտնված բոլոր միջանկեալ կայարանները գրաւված են ժանդարմներով և զօրքերով կօբուրդեան իշխանի Ֆիլիպոպոլ գնալու պատճառով:

Կ. ՊՕԼԻՍ. 14 յունվարի: Ներշնչով յայտնեց Բ. Դրանը, որ Ռուսաստանը ընդդէմ չէ անղօ-Ֆըրանսիական դաշնադրութեանը Սուլթանի ջրանցքի մասին:

ԲԵՐԼԻՆ. 14 յունվարի: Լօրէ Զէրչիլ խօսելով «Daily Telegraph» լրագրի այստեղի թղթակցի հետ, ասեց, որ Պետերբուրգում ռուսաց ժողովուրդների հետ ինքն չէ խօսել և որ բոլոր լուրերը՝ քաղաքական նպատակներով Ռուսաստան

